

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Panel ČNB 100 let česko-slovenské koruny

Historie centrálního bankovníctví

Jakub Kunert

hlavní archivář ČNB

Ostrava, 22. října 2019

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Osnova prezentace

Rakousko-uherská banka

Bankovní úřad ministerstva financí

Národní banka Československá

- 1926
- 1939
- 1945

Státní banka československá

- 1950
- 1969/1970
- 1990

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Rakousko-uherská banka

1816 Privilegovaná rakouská národní banka

1878 Rakousko-uherská banka

Soukromoprávní akciová společnost

Správní orgány dualistického charakteru

- jedna generální rada a valná hromada
- dvě ředitelství, dva hlavní ústavy (Vídeň, Budapešť)

1918 Měnová unie nástupnických států Rakousko-Uherska

- federalizace banky: hlavní ústav v Praze, komisaři zemí, ústřední pobočky

1924 Likvidace Rakousko-uherské banky

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Bankovní úřad ministerstva financí

11. březen 1919 – Bankovní úřad ministerstva financí (č. 119/1919 Sb. z. a n.)

Státní úřad a veřejná instituce (úvěrování)

Prozatímní instituce pro správu měny – úkoly dle A. Rašína:

- 1) stabilizace měny, 2) zřízení nezávislé cedulové banky

Administrace státovek, mincí, státního dluhu, určování úrokových sazeb

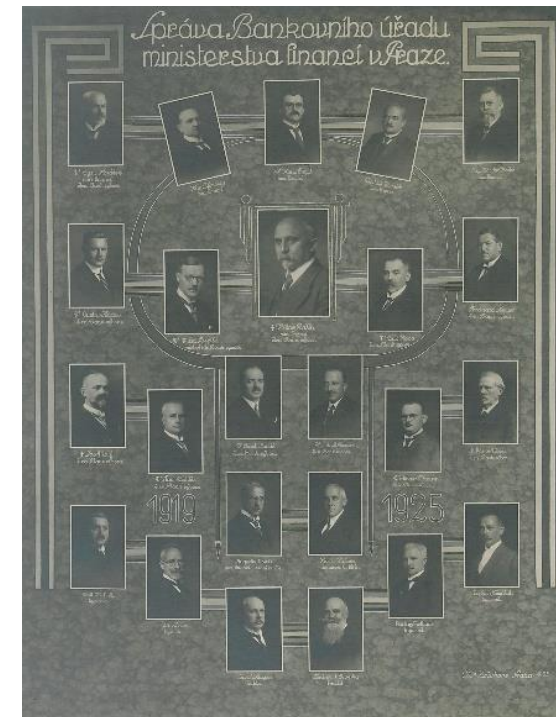
- Československá devizová ústředna 1920

Správa: Bankovní výbor při ministerstvu financí (ministr financí + 11 členů (10 + 1 komise))

- Obchodní správa (ústředí, hlavní ústav v Praze + filiálky, podružné úřady)

Nezávislost – respekt k BUMF x státní podnik, státní kontrola

- Nejistota v cizině – státní banka

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Národní banka Československá I.

1920 zákon o akciové bance cedulové (č. 347/1920 Sb. z. a n. – novela 1925)

- Diskuse o charakteru (státní x soukromoprávní akciová společnost)
- Kompromis – akciová společnost (veřejný ústav) s účastí státu (1/3)

1. 4. 1926 Národní banka Československá

Správa: Valná hromada, guvernér, bankovní rada (guvernér + 9/10 členů), užší výbor, odbory bankovní rady, revidující výbor,

- Obchodní správa (ústředí, hlavní ústav + filiálky, pobočky)

Nezávislost - vládní komisař (rozhodčí soud – 5 členů /2+2+1/)

- 1934 +1936 devalvace Kč

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Národní banka Československá II.

1938 Mnichov – odstoupení filiálek + poboček

1938 Autonomizace Slovenska, proto 1939 (vládní nařízení č. 38/1939 Sb.)

- Bankovní rada (guvernér + 11 členů), užší výbor, odbory bankovní rady, revidující výbor
- Bankovní rada = 4 jmenovaní + 7 volených / 2 náměstci guvernéra (české země – Slovensko)
- Obchodní správa (2 hlavní ústavy + filiálky, pobočky)

1939 Protektorát Čechy a Morava – Národní banka – Národní banka pro Čechy a Moravu

- Omezení měnové oblasti, na úrovni hlavní ústavy Říšské banky
- Pověřenec/zmocněnec Říšské banky (protektora); zmocněnec Říšského ministerstva hospodářství
- Postup dle stanov: vliv na jmenované členy, vládní komisař
- Správa z příkazu Říše

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Národní banka Československá III.

1945 Národní banka + Slovenská národná banka

- Ostatní území – Reichsbank + Magyar Nemzeti Bank

26. 11. 1945 Národní banka Československá (č. 139/1945 Sb.)

- Dva zákony – dvě oblasti správy měny
- Asymetrický model správy měny – Oblastní ústav pro Slovensko
- Dočasná správa (vláda + SNR)

1948 Národní banka Československá (č. 38/1948 Sb.)

- Státní veřejný ústav – součást plánované ekonomiky (soulad s plánem)
- Bankovní rada – 9 členů (guvernér + 1 viceguvernér + 7 členů – 3 Slováci)
- Vliv státu – guvernéra jmenuje prezident + ostatní vláda (ministerstvo financí / pověřenec financí)

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Státní banka československá I.

1950 Státní banka československá (č. 31/1950 Sb.)

- Národní banka Československá, Živnostenská banka, Slovenská Tatrabanka, Poštovní spořitelna
- Státní peněžní ústav
- Generální ředitel (+ od 1952 bankovní správa) – jmenování ministrem financí / schválení vládou

Teritoriální organizace – Oblastní ústav pro Slovensko, pobočky (krajské, okresní, dle věcné kompetence)

1950–1965 součást ministerstva financí (č. 117/1965 Sb.)

- od 1965 gen. ředitel + náměstci – jmenování vládou

Vrchní ředitel Oblastního ústavu pro Slovensko – jmenován Sborem pověřenců, pak Slovenskou národní radou

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

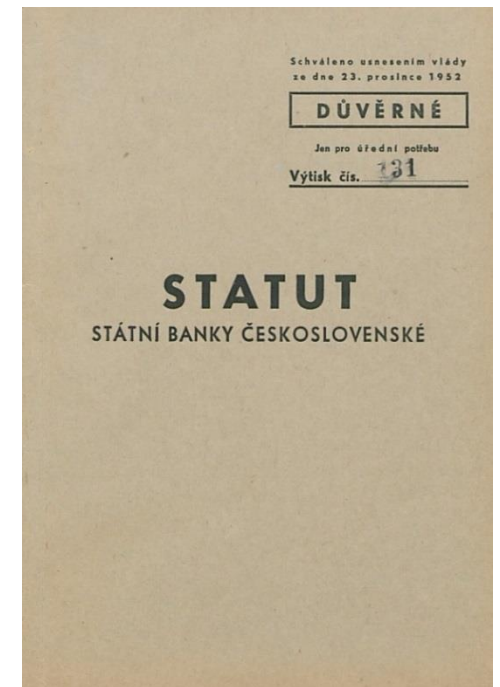

Státní banka československá II.

Kompetence SBČS:

- Řídit peněžní oběh ve státě pomocí finančního a úvěrového plánu
- Fungovat jako zúčtovací ústředí státu, řídit a vykonávat platební a zúčtovací styk
- Poskytovat provozní úvěry
- Spravovat devizové rezervy státu a provádět mezinárodní platební styk
- Provádět ekonomickou kontrolu subjektů národního hospodářství
- Poskytovat investiční úvěr (do 1958 Investiční banka)

Státní úřad (úvěr = nástroj kontroly nad korunou) x státní podnik (úvěr = nástroj efektivity)

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

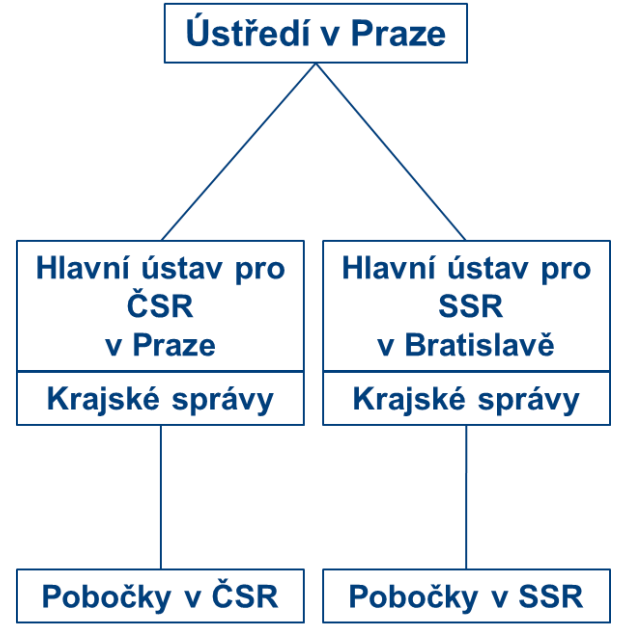
Státní banka československá III.

1968/1969 pokus o delimitaci a federalizaci

- SBČS, ČNB, SNB + Hospodářská banka, Rozvojová banka, komerční bankovníctví na Slovensku

1970–1989 Státní banka československá (č. 144/1970 Sb.)

- Předseda banky – jmenován prezidentem/návrh vlády
- Gen. ředitelé + členové BS – jmenování vládou / návrh předsedy
- 2 hlavní ústavy, krajské správy, pobočky, jiné org. jednotky
- Ústředí: organizace, makroekonomické záležitosti ČSSR, zahraniční záležitosti, sektory ekonomiky spravované ČSSR
- Hlavní ústav: makroekonomické záležitosti republik, devizová agenda, kontrola poboček a krajských správ, sektory ekonomiky spravované ČSR a SSR

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Státní banka československá IV.

1990 delimitace Státní banky československé (č. 130/1989 Sb.)

- Státní banka československá, Komerční banka, Všeobecná úverová banka
- Měnový plán + bankovně měnová politika – schvalování vládou

1990–1993 Státní banka československá

- 1. 7. 1990 – guvernér + bankovní rada (poradní orgán)
- Ústředí, 2 hlavní ústavy, pobočky
- Diskuse o centralizaci (ČSR) a decentralizaci (SSR)

Kompromis (č. 22/1992 Sb.) – SBČS – státní instituce nezávislá na výkonné moci

- Bankovní rada – 7 členů – rozhodovací orgán
- Národností parita v bankovní radě; guvernér s 6letou rotací
- Federální ústředí, 2 republiková ústředí, pobočky

100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

...OSLAVTE JE S NÁMI

Jakub Kunert

hlavní archivář ČNB

jakub.kunert@cnb.cz